

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอในแต่ละประเด็นดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17
2. เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จำแนกตาม ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและขนาดของสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การกำหนดประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 1,435 คน ประกอบด้วย โรงเรียนขนาดเล็ก 259 คน โรงเรียนขนาดกลาง 515 คน และโรงเรียนขนาดใหญ่ 355 คน และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 306 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. 2558)

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17 ปีการศึกษา 2558 การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางเทียบหากกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 607) และใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยมีขนาดของสถานศึกษาเป็นเกณฑ์ในการสุ่ม ได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 304 คน แบ่งออกเป็น ครูผู้สอนโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 55 คน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 109 คน และโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 75 คน โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 65 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check – list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลทำวิจัย
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมสำเนาหนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัยส่งไปยังผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากครูผู้สอน
3. กำหนดวันในการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม และผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ
2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา โดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ และนำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง
3. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17
4. วิเคราะห์เปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จำแนกตามประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยการทดสอบค่าทีของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระจากกัน (t-test for Independent Samples)
5. วิเคราะห์เปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ตามขนาดของสถานศึกษา โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยจะดำเนินการตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของเชฟเฟ้ (Scheffe's Method)

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมาก (ร้อยละ 62.17) และอยู่ในสถานศึกษาขนาดกลาง (ร้อยละ 35.86) รองลงมาได้แก่ สถานศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดใหญ่พิเศษ และขนาดเล็ก
2. ความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านหลักนิติธรรม ด้านการมีส่วนร่วม และด้านคุณธรรม ตามลำดับ
3. ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า สถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สถานศึกษาขนาดกลางกับสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษและสถานศึกษาขนาดใหญ่กับสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่มีการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลสูงกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ

อภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ดังต่อไปนี้

1. การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 อยู่ในระดับมากและระดับปานกลาง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักการมีส่วนร่วมและหลักคุณธรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาเป็นหน่วยงานทางราชการที่มีกฎระเบียบข้อบังคับในการดำเนินงานตามจรรยาบรรณวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่สังคมในด้านการจัดการศึกษา ตลอดจนเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับรู้และเสนอแนะข้อคิดเห็นต่างๆ ที่เป็นประโยชน์

ต่อการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระอธิการสนิท จิตฺตฺมโม (กองแก้ว) (2556 : 91) ได้ศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 ผู้บริหารสถานศึกษาได้ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและงานวิจัยของสมคิด มาวงค์ (2554 : 118) ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครู สังกัดโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดโรงเรียนเทศบาลในจังหวัด ระยอง จันทบุรีและตราด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่าและหลักความโปร่งใส อาจเป็นเพราะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาไม่เปิดให้มีการตรวจสอบและยังมีระบบอุปถัมภ์ในการบริหารงาน กระบวนการยุติธรรมไม่เข้มแข็ง บทลงโทษไม่รุนแรง การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนร่วมจึงเกิดการคอร์รัปชันมากมาย ในสังคมไทยปัจจุบัน

2. การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต 17 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าแตกต่างกันทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ยกเว้นด้านหลักคุณธรรมซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์น้อยย่อมมีการรับรู้และความเข้าใจในวัฒนธรรมองค์กร การรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคม การใช้เหตุผลในการตัดสินใจ การยึดถือประโยชน์ส่วนร่วมเป็นหลักตลอดจนการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายได้น้อยกว่าครูที่มีประสบการณ์มาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชัย โนนทิง (2550 : 134) ได้ศึกษาสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 พบว่า สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 โดยรวม และรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของจรรยา พวงเงินมาก (2551 : 118) ได้ศึกษาทัศนคติของครูผู้สอนเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลในเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทำงานแตกต่างกัน มีทัศนคติเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า สถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ พิเศษ สถานศึกษาขนาดกลางกับสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษและสถานศึกษาใหญ่กับสถานศึกษา ขนาดใหญ่พิเศษ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่มีการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลสูงกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ทั้งนี้อาจ เป็นเพราะว่า การบริหารงานของสถานศึกษานั้นต้องยึดนโยบายจากส่วนกลางในการปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะเป็นการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรต่างๆที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งขนาดของสถานศึกษาส่งผลให้การได้มาซึ่งทรัพยากรทางการศึกษาและการ ปฏิบัติงานที่ต่างกันประกอบกับผู้บริหารในสถานศึกษาขนาดเล็กต้องปฏิบัติหน้าที่หลายอย่างในเวลา เดียวกันทำให้การบริหารสถานศึกษาที่รับผลกระทบอย่างมากอีกทั้งคุณภาพของผู้เรียนก็ไม่เป็นไป ตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรหมเมศวร์ คำผาบ (2549 : 90) ได้ศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ขอนแก่นเขต 1 พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ สอดคล้องกับงานวิจัยของไพฑูรย์ บัวจิต (2550 : 120) ได้ศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหาร จัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า การใช้หลัก ธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ระหว่างสถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษา ขนาดใหญ่ทั้งภาพรวมและรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. สถานศึกษาควรดำเนินกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ในรูปแบบคณะกรรมการเพื่อให้ ทุกคนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานทุกขั้นตอนตั้งแต่การวางแผน การตัดสินใจ การจัดสรรทรัพยากร ที่ใช้ในการดำเนินงาน การตรวจสอบและการประเมินผลอย่างเป็นระบบ
2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรกระจายอำนาจการบริหารงานอย่างชัดเจนพร้อมทั้งให้มีการ รายงานผลการบริหารงานด้านต่างๆแก่คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องทราบอย่าง สม่ำเสมอ

3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ควรกำหนดมาตรการและบทลงโทษขั้นรุนแรง ในกรณีที่ผู้บริหารสถานศึกษาละเลยไม่ปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้าน ความโปร่งใสซึ่งเป็นรากเหง้าที่สำคัญในการก่อให้เกิดปัญหาการคอร์รัปชันในสังคมไทย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษารูปแบบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับ สถานศึกษาประเภทอื่น เช่น สถานศึกษาเอกชน สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อชี้ให้เห็นถึงการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในบริบทที่แตกต่างกัน
2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของ ผู้บริหารสถานศึกษา
3. ควรศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในด้านของการบริหารสถานศึกษาตาม หลักธรรมาภิบาล